

BASTA

B A S T A

Rauwe, eerlijke en openhartige autobiografie van
MARCO VAN BASTEN

EDWIN SCHOON

LEBOWSKI PUBLISHERS, AMSTERDAM 2019

© Marco van Basten, 2019
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2019
© Omslagfoto: Peter Boer | De beeldunie
Omslagontwerp: Riesenkind, 's-Hertogenbosch
Typografie: Krijnie Gerritsen, *bijzee*

ISBN 978 90 488 5283 3
ISBN 978 90 488 5284 0 (e-book)
NUR 491

www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv
Meld je aan voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste
boeken via www.lebowskipublishers.nl/nieuwsbrief

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

PROLOOG

Ik kruip over de tegels 11

DEEL I

Jeugd, Ajax en EK '88 15

1964-1988

DEEL II

AC Milan, WK '90 en de beste van de wereld 109

1988-1992

DEEL III

De enkel 165

1992-1998

DEEL IV

De financiën en de coach 201

1998-2009

DEEL V

De Crujff-revolutie, het angstspook en de FIFA 283

2009-2019

DEEL VI

Notities op zolder 321

EPILOOG

Nooit een brief van God 345

Nee, ik heb nooit crystal meth gebruikt. Ik was ook niet jaren aan de coke. Ik lag niet tijdens een EK of WK met naakte vrouwen in een zwembad. En was ook niet gokverslaafd. Ik heb zelfs nooit een pruik gedragen. Ik moet je teleurstellen.

Er is veel over mij geschreven. Heel veel. Daar zit veel onzin bij. Vaak las ik het niet eens. En meestal werkte ik er niet aan mee. Ik geloofde het wel of gooide het al snel in een hoek.

Ik zag mezelf jarenlang ook niet als een interessant figuur. Meer als een doodgewone jongen die aardig tegen een bal kon trappen, tot ik daar door een verrotte enkel mee moest stoppen. De aandacht die dat allemaal trok vond ik eigenlijk alleen maar ballast. Journalisten, fans, spotlights, op een voetstuk geplaatst worden. Overdreven gedoe vond ik het. Irritant, als ik eerlijk ben.

Het leidde me namelijk af van mijn doel: de beste zijn. En dan bedoel ik ook echt de allerbeste. Van de wereld dus. Daar moest alles voor wijken en daar ging ik ver in. Je zou het bijna een soort blinde drang kunnen noemen. Een oerinstinct. Erlangs, eroverheen of er desnoods dwars doorheen.

Alle obstakels, alle belemmeringen, ruimde ik vakkundig uit de weg. Tegenstanders, scheidsrechters, trainers, bestuursleden, ja, zelfs medespelers. Meestal binnen de regels, maar soms ook op, of over het randje. En daar werd ik steeds beter in, steeds uitgekookter. Ik zal voetbal ook nooit romantischer maken dan het is. Het is topsport. En dat is keihard, meedogenloos. Eten of gegeten worden.

Voor de buitenwereld, dus voor mensen die mij niet direct

van pas kwamen in het bereiken van dat heilige doel, werd ik daar niet per se een vriendelijker mens van. En waar gehakt wordt vallen spaanders. Dat had ik al ruim voor mijn tiende ervaren als we voetbalden tegen de rauwe gasten van het Utrechtse Schimmelplein. Als je talent had, kreeg je schoppen. Zo simpel was het. Uitdelen, ontwijken, ontsnappen, scoren. Dat was de enige remedie.

En in het voetbal telt uiteindelijk maar één ding: winst. Met name winst op de belangrijkste momenten. En daar zijn doelpunten voor nodig. En dan bedoel ik dus geen intikker-tjes zoals de 6-0 tegen Sparta en ook geen omhaal tegen Den Bosch. Nee, dat betekent beslissend zijn op momenten die tellen. Finales winnen. Of beter nog, finales beslissen met jouw doelpunten. Die eerzucht was mijn benzine. Hoe moeilijker de situatie, hoe groter de druk, hoe meer drive bij mij om er toch uit te komen, te ontsnappen, te scoren, te winnen.

Ik neem je graag mee op mijn tocht naar de absolute top. Als zesjarig, verlegen jongetje uit Utrecht, gevormd op straat en bij uvv. Tien jaar later het grote Ajax, bij mijn debuut invallend voor de grote Johan Cruijff. Met een Europa Cup II op zak naar Milaan en voor Oranje beslissend zijn op het EK '88. Daarna inderdaad dat klote WK.

In december 1992 stond ik op de top van de Olympus. Ik werd verkozen tot de beste voetballer van de wereld en voor de derde keer (net als Cruijff en Platini) tot de beste van Europa. Ik had drie Europa Cups gewonnen, in twee finales winnende goals gescoord, een groot toernooi beslist en vier keer gescoord tegen IFK Göteborg. Dat was in de Champions League nog niemand gelukt. Je zou zeggen: beter wordt het niet. Maar mijn honger naar eer was nog niet gestild. Nog lang niet.

De val was hard. Diezelfde maand nog donderde ik keihard naar beneden. Vlak voor kerst moest ik onder het mes bij dokter Marti. Weer die rechterenkel. Vier uur later zou

mijn wereld voorgoed veranderd zijn, al wist ik dat toen nog niet. Ik zou nooit meer een bal fatsoenlijk raken, nooit meer een sprintje kunnen trekken, nooit meer een perfecte aanname, nooit meer dat heerlijk ratelende geluid van een bal tegen het net, nooit meer kinderlijk blij juichen na een goal.

Nog drie jaar lang heb ik alles geprobeerd om weer fit te worden. Werkelijk alles. Ver voorbij de pijngrens. Maar het was voorbij. Sterker nog, ik was uiteindelijk al blij als ik weer zonder al te veel pijn naar de bakker kon lopen. Dat heeft erin gehakt. En daar heb ik eigenlijk nooit veel over gezegd. Alles waar ik van droomde was weg. Eerst de strijd, die niet te winnen was, toen de leegte. Zeven jaar dook ik onder. Radiostilte. Op de golfbaan, bij vrienden, bij mijn gezin. Het duurt even voordat je zo iets een plek hebt gegeven.

Ik beschouwde mezelf tot voor kort altijd als iemand die leert van anderen. Ik bleef verbeteren, hongerig, doelgericht. Nog altijd haat ik verliezen, welk spelletje het ook is. Dat instinct blijft dominant. Willen winnen. Iets groots bereiken. Het verschil maken. Daar gaat het mij om. Al bleek dat voor mij als coach lastiger dan als speler.

Pas recent voel ik meer rust. Ik had ook nooit zo de behoefte om achterom te kijken. Tot nu. Ik realiseer me dat ik een hoop heb meegemaakt. Voor het eerst heb ik het idee dat ik zélf ook iets te vertellen heb, wat voor anderen misschien de moeite waard is. Misschien is het rijping, misschien is het de rust, omdat ik gestopt ben in de voetballerij. Ik weet het niet. Maar ik voel dat dit een goed moment is om mijn verhaal te vertellen. Vanuit mijn perspectief. Mijn waarheid. Het verhaal dat ik nog nooit verteld heb. Waarin ik ook dingen recht kan zetten. Ik zal niemand sparen. Mezelf al helemaal niet. De tijd is rijp.

Marco van Basten
Amsterdam, oktober 2019

PROLOOG

Ik kruip over de tegels

1995

Het is donker. Ik kruip over de tegels. Op mijn handen en knieën. Ik moet pissen. Als een rund. Maar zodra ik te snel wil, drukt mijn volle blaas tegen mijn bovenbeen, en is het bijna niet te houden. De overloop onder zeiken is het laatste wat ik wil. Ik moet geduld hebben, want het is toch zeker twee minuten naar de badkamer. Dat weet ik inmiddels. Om mijn aandacht af te leiden van de pijn tel ik altijd de hele route. Fluisterend. Nooit kom ik bij de wc voor ik bij honderdtwintig ben. De drempels zijn het lastigst, want daar moet mijn enkel zonder botsen overheen. Bij het kleinste tikje moet ik al op mijn lip bijten om een schreeuw te voorkomen.

Midden in de nacht zijn de pijnstillers zo goed als uitgewerkt, maar ik wil niemand wakker maken. Ze mogen me niet horen, want zo wil ik niet gezien worden. Ook niet door mijn geliefden. Of beter, juist niet door hen. Dat is de laatste twee maanden gelukkig steeds goed gegaan, al denk ik dat Liesbeth soms doet alsof ze slaapt, om mij de gêne te besparen.

Het is niet uit te leggen. Zelfs onder de pijnstillers komen de pijscheuten er gewoon doorheen. Ik kan nergens anders meer aan denken. Sinds twee weken heb ik ook last van mijn maag, doordat ik te veel van die pillen heb genomen.

Bij elke stap verga ik van de pijn, al sinds dat idiote apparaat van mijn enkel af ging, acht maanden terug. Het zou in ieder geval niet erger worden, had die arts beloofd. Ik was een

profvoetballer die niet meer kon voetballen en nu ben ik een gewone man die niet meer kan lopen. Ik loop mank. Ik ben gewoon gehandicapt.

Het lijkt op van die rotspunten in grotten. Stalactieten en stalagmieten. Botpunten die van onder en van boven in mijn been priemen, zonder bescherming, zonder kraakbeen. Zodra ik op mijn voet leun, prikken die punten diep in mijn vlees. Erop staan is helemaal hel. Zelfs met pijnstillers.

Kruipend naar de wc is 's nachts dus de enige optie. Als ik aankom bij de drempel van de badkamer zet ik eerst mijn linkerknie in de badkamer, en draai om mijn as, met mijn hele lijf. Dan pas til ik mijn rechterbeen zorgvuldig over de drempel. Zo gaat het meestal goed, maar nu glij ik weg over een verdwaalde handdoek en tikt mijn rechtervoet de deurpost aan. De pijn gaat door merg en been. Ik wil niet schreeuwen, dus ik kreun. Het zweet breekt me meteen uit.

Ik laat me op mijn linkerszij zakken, om even te gaan liggen. Even wachten tot het ergste voorbij is. Ik haal diep adem en probeer heel langzaam uit te blazen. Nog eens. En nog eens. Ik probeer mijn gedachten af te leiden van de pijnscheuten in mijn enkel. Soms helpt het als ik aan God denk. Ik ben ook boos op hem. Razend. Waar gaat dit allemaal over? Waarom moet ik door deze shit heen? Is het een les in nederigheid? Was ik te arrogant geworden?

Door de pijn was ik mijn volle blaas even vergeten. Ik moet nu snel zijn, anders gaat het alsnog mis. Lekker als je kinderen 's ochtends hun tandjes komen poetsen. Die hebben toch al een klotetijd met zo'n chagrijnige vader die de hele dag op de bank hangt.

Ik duw mezelf overeind, leg de laatste anderhalve meter af op handen en knieën en weet mezelf op de wc te hijsen. Mijn blaas legen lucht op. Ik trek niet door, wil niemand wakker maken, en begin aan de terugtocht richting mijn bed.

Ik ben ook boos op mezelf. Je gelooft zo'n arts op zijn woord als hij zegt dat het in elk geval niet erger kan worden. Baat het niet, dan schaadt het niet. Nou, het schaadt wel. Het schaadt verdomme al acht maanden. En de vraag is voor hoe lang nog? Milan nodigt me steeds uit om bij wedstrijden te komen kijken, maar ik verdom het om daar met krukken te verschijnen. Een manke spits. Ik verstop me liever in mijn eigen huis. Als een gewond dier. Laat mij maar in het donker zitten.

Overall ben ik geweest: artsen, fysio's, acupuncturisten en magnetiseurs, noem maar op. Maar niemand kon die pijn verlichten. Iedereen wilde me helpen. Iedereen was van goede wil. Op twee chirurgen na, die zichzelf net iets te belangrijk vonden. Voor God wilden spelen.

Maar het maakt allemaal geen zak meer uit. Het heeft allemaal geen ene moer geholpen. Het is veel slechter dan het ooit was.

Twee jaar terug was ik nog profvoetballer. Sterker nog, de beste van de wereld. En nu kruip ik over de tegels terwijl ik verga van de pijn en mijn maag kapotgaat door de medicijnen.

Ik ben er bijna. Terug bij mijn bed. Als ik mezelf erin gehesen heb, hoop ik nog wat te kunnen slapen. Als ik mazzel heb. Het kan ook nog even duren, want meestal lig ik lang wakker. En wat dan nog. Ik hoef morgen toch niks, behalve de hele dag op de bank hangen. Met een verrotte enkel.

DEEL I

JEUGD, AJAX EN EK '88

1964-1988

JOOP EN JOPIE

Dat mijn opa Nederlands kampioen gewichtheffen was, is geinig, maar dat zegt weinig over mij. Dat mijn eigen vader in de oorlog voedsel jatte van de Duitsers door gaten te prikken in meelzakken op vrachtwagens, in hartje Utrecht, is moedig en stoer, maar ik heb er geen doelpunt meer door gemaakt. Toch was Joop, mijn vader, erg belangrijk voor me. Hij was gek van voetbal. Al toen ik klein was, werkte hij als trainer, masseur en pedicure bij verschillende amateurclubs, naast zijn gewone baan bij het Gemeentelijk Vervoerbedrijf. Dat bijklussen was voor ons gezin een extraatje. Voor de vakantie. We gingen elke zomer naar het Gardameer.

Hij had een zoon die ook gek was van voetbal en ‘het jochie’ – ik was een nakomertje – bleek het nog aardig te kunnen ook. Dat vond hij prachtig. Hij richtte zich in zijn vrije tijd volledig op mij. De rest van het gezin, mijn broer Stanley, die zes jaar ouder is, mijn zus Carla, acht jaar ouder, en mijn moeder Lenie waren daar wat minder blij mee.

Mijn vader was al heel vroeg met me bezig. Het ging altijd over voetbal. Hij was zelf een noeste linksback geweest bij DOS, met spelers als Tonny van der Linden en Hans Kraay senior waren ze nog kampioen geworden van het gewest West-Nederland. In die jaren heb ik hem nooit zien spelen, maar in zijn nadagen bij uvv maakte hij als voetballer geen grote indruk op me.

Elke week pluisde hij de *vr* helemaal uit en op zondag, na *Studio Sport*, noteerde hij de opstelling van zijn eigen team

en maakte een soort analyse. Ik keek dan over zijn schouder mee en vond dat machtig interessant. Later ben ik ook al mijn eigen wedstrijden in schriftjes gaan noteren, heel feitelijk. Dat heb ik jaren volgehouden, tot ik allang in het eerste van Ajax speelde. Soms ging ik op zondag met hem mee als ik zelf niet speelde. Dan stond hij overigens niet vol passie en emotie langs de lijn. Helemaal niet zelfs. Hij was net zo rustig als thuis. *Cool and collected.*

Zijn aandacht was dus nogal ongelijk verdeeld tussen de kinderen. Bij Stanley, die ook voetbalde, ging hij bijvoorbeeld bijna nooit kijken. Mijn broer en zus klaagden daar wel over en mijn moeder vond het ook maar niks. Maar voor hem telde alleen het voetbal. En ik had talent. Hij bracht en haalde me altijd.

Op een dag dreigden we te laat te komen voor een belangrijke training in Zeist, bij de KNVB. Er stond een enorme file. Hij wilde mij zéker niet te laat laten komen, hij was een man van de klok. Na een kwartiertje in die file, zei hij opeens: 'Ik ga over de vluchtstrook. Als de politie komt, zeg ik wel dat ik iets aan m'n hart heb.' Ik was stomverbaasd. Hij was een brave burger. Bidden voor het eten en zondags naar de kerk. Hij was bloednerveus toen hij die vluchtstrook op ging, want geld om een bekeuring te betalen hadden we niet. Toen dacht ik wel: zo, dat doet hij toch maar!

Een andere keer, ook voor een training in Zeist, kletterde het de hele dag al van de regen, maar even bellen of het door zou gaan, ging nog niet. Die zandgronden in Zeist kunnen wel wat hebben, dachten wij. Toen we daar aankwamen door de plensbuien, stond de parkeerplaats helemaal blank. Bij het veld was helemaal niemand. Afgelast? Dat kon er bij ons echt niet in. Stonden we daar als twee verzopen katten bij dat veld. Mensen keken ons aan alsof we niet goed bij ons hoofd waren. Dat vond ik wel mooi van hem, die passie. Dat ik uiteindelijk

voetballer werd, was voor hem zo geweldig, dat vond hij echt een geschenk.

Als ik ging slapen, kwam hij altijd nog even op de rand van mijn bed zitten en dan hadden we het over wat er die dag was gebeurd. Mijn wedstrijd of training. Of over Ajax of Utrecht. Het kon van alles zijn, maar eigenlijk ging het altijd over voetbal.

Het was niet dat hij les gaf, al had hij dat idee volgens mij wel. Het was meer dat we een passie deelden. Het ging wel over voetbal, maar zonder krijtbord of papier, en ook niet over tactiek. Als het over mijn prestaties ging, had hij een duidelijke aanpak. Als het goed was, was het heel goed. En als het slecht was, was het heel slecht.

Van die aanpak baalde ik op een gegeven moment wel. Dan zei ik: 'Als het goed is, dan kun je best wat kritischer zijn, omdat ik me toch al goed voel. En als het slecht is, kun je misschien wel wat positiever zijn, omdat ik me dan al rot voel.'

Hij was daar niet zo handig in, vond ik. Niet zo doordacht. Als het slecht was, had ik er al zo de pee in, ik was zelf al kritisch genoeg. Maar in zijn ogen was het dan ook echt dramatisch. Dan stapte ik al met een rotgevoel de auto in terug naar huis. En als ik er weer uit kwam, was ik helemaal over de zeik na zo'n preek van hem. Maar het maakte weinig uit als ik dat zei. Zijn aanpak bleef eigenlijk precies hetzelfde tot ik bij Ajax in het eerste zat.

Op een dag speelden we tegen DOS, thuis bij UVV. Ik was negen. Het meegekomen publiek was nogal luidruchtig. Dat kwam uit een ander buurtje, niet het chicste volk, zeg maar. Wat rauwer.

Het niveau van de Utrechtse amateurclubs was in die tijd hoog. Velox, DOS, Holland en Elinkwijk, maar ook Hercules

en Celeritudo. De grote talenten zaten in het jeugdplan van FC Utrecht en bij de KNVB-jeugd. Dus je kende elkaar wel. Bij die derby's ging het erom, die moest je winnen. Het was in die tijd bekend dat ik bij UVV speelde en best goed was.

Die DOS-ouders gingen echt tekeer. Bloedfanatiek. 'Haal hem neer, schop hem!' Ze schopten me continu eigenlijk. Dat ging maar door en de scheids deed er weinig aan. Op een gegeven moment was ik het zat. Ik liep boos het veld af, half jankend, in de richting van mijn vader. Maar die was vrij duidelijk: 'Als je niet gauw maakt dat je terug het veld ingaat, dan schop ik je erin.' Uiteindelijk deed ik dat ook. Hij zei ook nog: 'Laat je niet kennen, Marco. Dat hoort erbij, zorg dat je je niet laat intimideren.'

Als oud-voetballer kende hij de mores van het spel, dus dat vond ik prima. Mijn moeder kwam nooit kijken. Ja, één keer, met Pasen, bij Hercules. Dat was een drama. Ze ging echt tekeer: 'O, wat doen ze met Marco?!' Dat vond ik helemaal niks en mijn vader natuurlijk al helemaal niet. Toen hebben we na afloop tegen haar gezegd: 'Blijf jij voortaan nou maar thuis, want dit schiet niet op.'

In die jeugd jaren ben ik ook op een andere manier gehard en slimmer geworden. Bij UVV hadden we een mooie mix van goede voetballers en gasten die het meer van het beuken moesten hebben. Schoffies. Daar moest je jezelf tegen wapenen, maar daar leerde je van. Veel van die gasten kwamen van het Schimmelplein, achter de Vleutenseweg. Een ruige buurt vergeleken met het Herderplein, waar ik altijd voetbalde.

Wij trainten toen altijd op gravel, maar naast dat gravel lagen korfbalvelden met gras. Als het had geregend, gingen we vaak na de training nog even 'schoppen', zoals we dat noemden. Met een stuk of vier, vijf jongens op dat korfbalveld, om en om dribbelen, zo lang je het volhield, want de rest mocht dan slidings nemen en schoppen. Zonder beper-

kingen. Dat korfbalveld ging natuurlijk helemaal naar de kloten, want iedereen gleeed dat hele veld aan gort. Maar daar krijg je *feeling* van, voor wat er in je rug gebeurt. Wanneer wordt het gevaarlijk? Het werd geen knokpartij, maar je probeerde elkaar wel echt goed te tackelen.

Eigenlijk was ik in die periode een doodgewone jongen. Ik had een broer en een zus. Ik was niet goed op school, maar ook niet slecht. Wij waren zeker niet rijk, we woonden in een flat. Maar ik had ook nergens gebrek aan. Ik was vooral gewoon een jongetje dat heel erg graag voetbalde.

Eén dag zal ik nooit vergeten. Het was winter en het had gevoren. De wedstrijden waren afgelast. Ik voetbalde vaak met mijn buurjongetje Jopie bij ons voor de deur op het Herderplein. Hij was één jaar ouder en had nog een klein zusje. Hij kon echt goed voetballen en speelde al bij UVV. Ik zat toen nog bij EDO.

Die zaterdag verveelden we ons. Het was koud. Jopie had een oom die in Amsterdam woonde dus op een gegeven moment zeiden we: 'We gaan naar Amsterdam lopen.'

Wisten wij veel. We begonnen die kant op te lopen, parallel aan de A2, richting Maarsse. Maar dat schoot natuurlijk totaal niet op. Na een uur kwamen we bij de oude Raak-fabrieken, van die frisdrank, op het industrieterrein Lage Weide. We hadden toen ook al wel door dat we Amsterdam niet zouden gaan halen. Toen zeiden we tegen elkaar: 'Weet je wat, we gaan over die bevroren slootjes heen, naar dat meer. Misschien is het leuk om daar op het ijs te spelen.'

Die slootjes kwamen we makkelijk over voordat we bij dat meer aankwamen. Zo'n groot uitgegraven meer, voor de industrie. Jopie zei: 'Kom, we gaan hier het ijs op.'

'Is dat wel oké?' vroeg ik nog. Ik vond op het laatste moment nog een touw bij de waterkant en zei: 'Weet je wat. Hou dat touw vast, want als je valt, dan heb ik je in ieder geval nog.'

Hij ging als eerste. Wij hadden allebei dat touw vast. En toen hij acht, negen meter van de kant was, zakte hij opeens door het ijs. Maar hij schrok zo, dat hij het touw losliet. Hij gleed meteen naar beneden. Was in één keer weg, de diepte in.

Hij had die dag een schaatsmutsje op, zo'n Ard Schenk-mutsje. Blauw met een witte streep in het midden en twee rode ernaast. Dat mutsje dreef daar nog op het water. Dat weet ik nog precies.

Ik wist niet wat ik moest doen. Ik was ook nog maar zeven. Toen ben ik zo hard mogelijk naar die Raak-fabrieken gegend, een paar honderd meter verderop. Het was zaterdag, daar zouden vast een paar mensen zijn. Ik schreeuwde toen ik dichterbij kwam. Die mannen schrokken en hebben meteen de politie gebeld. Maar ja, het was natuurlijk al te laat.

Ik werd bij die fabriek gehouden, terwijl de politie en de kikkvorsmannen naar het meer gingen. Jopie werd wel gevonden, maar was al overleden. Ik heb hem dus niet uit het water gehaald zien worden, maar ik begreep wel dat hij waarschijnlijk verdronken was. Want onder het ijs kun je niet ademen.

Ik wist toen alleen nog zo niet goed wat dat inhield, dood zijn. Mijn opa was overleden toen ik vier was. Toen dacht ik: oké, maar wanneer komt-ie weer terug? Dat had ik in het begin ook een beetje met Jopie, dat weet ik nog.

Er was veel ophef. En ik was m'n vriendje kwijt. Niet dat ik steeds het verhaal moest vertellen, want dat deden de politie en mijn ouders wel. Maar het ging er de hele tijd over. Je voelde aan alles dat het een groot drama was. Op school, in de buurt, op de club.

Bij ons thuis hadden we het er niet over. Mijn vader vond dat we er niet over moesten praten. Dat werd weggeschoven. Maar op school speelde het natuurlijk volop. Daar had iedereen het erover.

Ik bleef me er nog een tijd naar over voelen. Ik worstelde ook met de vraag of ik niet iets anders had moeten doen. Of ik niet het ijs op had gemoeten om hem te pakken? En hadden we dat touw niet om hem heen moeten binden, in plaats van het hem in zijn handen laten houden? Dat soort dingen denk je dan. Je bent nog maar zeven, maar die gedachten bleven me nog een tijd parten spelen. Had ik zelf niet heldhaftiger kunnen optreden?

Ik heb zijn ouders nog wel gezien. Voor hen was het een ramp. Zijn vader raakte aan de drank en dat is volgens mij nooit meer helemaal goed gekomen. Hij zat altijd bij UVV aan de bar. Het verlies van Jopie was einde oefening voor hem. En zijn vrouw was er ook helemaal kapot van.

Ik was eerst een hele poos heel verdrietig. Ik weet nog goed dat ik een klein fotootje van hem had. Dat heb ik nog heel lang bewaard. Dat had ik altijd bij me of in mijn bureaula. Soms wist ik niet eens meer precies waar, maar het was er nog wel, dat wist ik altijd zeker.

Mijn vader heeft ooit verteld dat hij dat fotootje na een paar jaar heeft weggehaald en verscheurd. Omdat hij het wel genoeg vond, al die aandacht voor zo'n nare gebeurtenis. Maar ik weet dat niet meer precies. Ook niet of ik daar boos over was. Maar ik herinner me nog dat ik dacht: waarom moet dat weg? Het maakt toch niet uit? Daar heeft toch niemand last van?

Mijn broer en zus zeiden later ook dat mijn vader vond dat hij me daarvan weg moest houden. 'Al dat negatieve gedoe met Jopie, dat is niet goed voor hem.' Ze vonden dat een beetje idioot van hem. Dat taboe. Zelf ben ik als vader veel opener en vind ik dat je dat soort dingen met elkaar moet bespreken.

Een jaar of vijf geleden ben ik Jopies zus nog een keer tegengekomen. Zij heeft mij nog een paar foto's van hem gestuurd.

Dat gesprek was helemaal niet vervelend. Het was natuurlijk ook echt een ongeluk.

HET BOEK IS DICHT

Toen ik wat ouder was, besepte ik ook dat ons gezin eronder leed dat mijn vader voornamelijk met mij bezig was. Ik zag op een gegeven moment zelf ook in dat het niet in verhouding was. Er was thuis veel onenigheid over. 'Het jochie' kreeg te veel aandacht, werd verwend. En naar mijn broer en zus, die zes en acht jaar ouder waren, keek mijn vader niet om. Zo zagen zij dat tenminste. En mijn moeder ook. Die vond dat lastig. Aan tafel waren dat soms felle discussies. Mijn broer riep dan tegen mijn vader: 'Ik ben ook nog je zoon, hoor!' En mijn zus zei zoiets van: 'Ik zal blij zijn als ik hier binnenkort weg ben.' Mijn moeder werd dan heel emotioneel, maar mijn vader bleef altijd ijzingwekkend kalm. Er werd nooit gescholden of met dingen gegooid, daar waren we te netjes voor, maar uiteindelijk veranderde er weinig. Hij deed gewoon precies hetzelfde. Hij was de ouderwetse kostwinner, de baas in huis.

Toen ik ongeveer twaalf jaar oud was, gingen mijn broer en zus bijna tegelijk het huis uit. Stanley vertrok naar Canada, Carla naar Italië. Ver weg. Mijn ouders en ik verhuisden naar de Johan Wagenaarkade. Mijn vader was veel op pad in die tijd. Dan was ik 's avonds vaak samen met mijn moeder alleen thuis en praatten we veel. Langzaam werd voor mij toen steeds duidelijker dat mijn ouders een slecht huwelijk hadden.

Het was ooit al begonnen met gedoe over de kerk. Mijn vader had haar voor het huwelijk laten beloven dat ze naar zijn

katholieke kerk zou gaan, terwijl ze uit een protestants nest kwam. Ze stapte dan wel officieel over, maar heeft uiteindelijk nooit één voet in die kerk gezet en dat viel niet goed bij mijn vaders familie. Maar het ging veel verder, ontdekte ik. Eigenlijk was er op de Wagenaarkade al helemaal geen sprake van een relatie meer.

Mijn vader was met zijn werk bezig, met geld verdienen en met mij. En mijn moeder zorgde voor het eten en het huishouden. Ze woonden in hetzelfde huis, maar leefden totaal langs elkaar heen. Op vakantie, hetzelfde verhaal. Ze deelden nauwelijks iets met elkaar en dat werd alleen nog maar minder toen ik ouder werd. Op een dag zei mijn moeder, toen ik ernaar vroeg: 'Het boek is dicht, jongen.'

Op die middagen en avonden met haar had ik vaak felle discussies. Soms tot heel laat. We hadden een beetje hetzelfde karakter. Dan kon het er heel direct en emotioneel aan toegegaan. Maar ook eerlijk. Het waren vaak mooie gesprekken. Ze probeerde me ook een beetje op te voeden. Ik was best verwend en vond het normaal dat alles om mij draaide. Van mijn vader mocht ik alles, als ik maar goed voetbalde, dus ik was lastig en ongehoorzaam. Daar sprak ze me op aan. Dat was wel goed.

Maar ik bemoeide me ook met haar leven. Ik gaf mijn mening over hun relatie. Ik vond het jammer dat voor haar 'het boek dicht' was. 'Waarom praat je dan niet met hem? Kun je dat niet proberen?' Ze luisterde op zich wel naar mij, ze snapte me ook, alleen ze zag de patstelling niet meer veranderen. Mijn vader ging vol voor datgene waar hij het meest om gaf: voetbal en zijn voetballende zoon.

Van mijn broer en zus hoorde ik later dat het al jaren daarvoor niet goed zat tussen mijn ouders. Toen ik vijftien, zestien jaar was zaten mijn ouders meer in een fase dat ze zich afvroegen: als straks alle kinderen het huis uit zijn, wat dan? Mijn moeder maakte zich zorgen, denk ik. Misschien is het

daarom uiteindelijk ook misgegaan. Het zag er allemaal niet zo rooskleurig uit voor haar.

Met mijn vader had ik het daar nooit over. Wij hadden het alleen maar over voetbal.

VOOR DE SPIEGEL (I)

Ik zag deze week een foto van mezelf als jeugdspeler bij Ajax. En toen realiseerde ik me: fuck. Ik ging al op mijn zestiende naar Ajax toe.

Ajax was voor elk kind een droom. En op een dag werd die droom werkelijkheid. Mijn allereerste wedstrijd met Ajax, toen die foto is genomen, was met de AI. We speelden in Den Haag tegen een clubje dat Texas heette. Ik weet nog precies wat ik als eerste deed toen ik dat rood-witte shirt had aangetrokken. Ik ging voor de spiegel staan in de kleedkamer om even rustig naar mezelf kijken. Ik nam de tijd, vergat even alles om me heen. Ik draaide me om. Er stond nummer 10 op de achterkant. Dat was wel een moment voor mij. Legendarisch, zo voelde dat. Ik dacht: jesus, nou ben ik er.

‘DRAAI, DRAAI EEN DRUM VOOR MEKAAR’

Medio 1980

Wij kwamen eigenlijk nooit in een stadion toen we klein waren, omdat ik bij UVV altijd op zondag voetbalde. Maar toen ik dertien, veertien was ging ik met een vriend van me, Ricky Testa la Muta, regelmatig naar FC Utrecht kijken. Dan moesten we zelf op zondagochtend voetballen en konden we 's middags naar De Galgenwaard.

Dat was een belevenis. Als jonge jongen naar de Bunnikside, een georganiseerde chaos met allemaal aparte types. Ik keek mijn ogen uit. Je onthoudt van die dingen, zoals die bekende muziekjes, die elke wedstrijd gespeeld werden. ‘Draai, draai een Drum voor mekaar, want Drum is pittig en halfzwaar.’ Die van Van Nelle. Echt een klassieker. Of ‘Heerlijk, helder Heineken’, dat soort deuntjes. Voor mij was dat allemaal nieuw, maar ik vond het spectaculair. Ik wilde weten hoe dat allemaal ging. Ricky en ik waren allebei voetballers en droomden van een voetbalcarrière, dus dit hoorde er een beetje bij.

We zijn met dat zootje ongeregeld ook mee geweest naar uitwedstrijden, Go Ahead en FC Den Haag. Dat is wel bijzonder als je vijftien bent. Je voelt je stoer als je met zo'n grote groep in een andere stad aankomt. Je marcheert door een straat waarin iedereen ontzag voor je heeft. Dat geeft een machtig gevoel. En hoe groter zo'n groep, vierhonderd of achthonderd man, hoe heftiger dat gevoel wordt. Dan voelen veel van dat soort jongens zich door niets en niemand meer geremd. Niet dat ik in vechtpartijen ben beland, maar

FC Den Haag uit was echt gevaarlijk. Daar moest je oppassen. Allerlei incidentjes, politie en toestanden.

Maar die weekenden werden opeens anders toen ik op mijn zestiende naar Ajax ging. FC Utrecht had me ook een aanbod gedaan, en eerder hadden Feyenoord en PSV me al geprobeerd te strikken.

Ik had toen negen maanden niet gespeeld door groeipijnen. Aad de Mos, hoofdtrainer bij Ajax, wilde weten waarom ik niet meer in de scoutingrapporten terug te vinden was, dus belde hij met Bert van Lingen in Zeist, die de nationale jeugdselecties onder zijn hoede had. Die vertelde hem van mijn blessure, maar dat ik op de weg terug was en snel weer zou spelen. De Mos heeft toen veel moeite gedaan, ook door bij ons langs te komen en met mijn vader te praten, om mij, samen met Edwin Godee, vast te leggen voor Ajax.

De eerste maanden bij Ajax zat ik in de A1, terwijl Edwin al in het tweede elftal zat. Omdat we zestien waren, werden we doordeweeks gehaald en gebracht door onze vaders, maar in het weekeinde moest mijn vader zelf op pad omdat hij amateurtrainer was. Edwin speelde al zijn wedstrijden met het tweede op zaterdagmiddag, ik had met A1 altijd wedstrijden op zondagmiddag. Dat betekende dat ik op zondagochtend vroeg in mijn eentje met het openbaar vervoer naar Amsterdam moest. Met de bus van mijn huis naar Utrecht Centraal, de trein naar Amstel en dan met de tram naar De Meer.

Op zich niet zo spannend op zondagochtend, maar in die tijd speelden alle eredivisieclubs nog op zondagmiddag. En als FC Utrecht dan een uitwedstrijd had, waren die supporters ook zondagochtend al vrij vroeg op Utrecht Centraal. Die gingen massaal naar die uitwedstrijden toe. Dat was nog voor de tijd van politiebegeleiding en combiregelingen. Ik moest dan echt uitkijken met mijn Ajax-tas, want je moest niet gezien worden door die gasten. Anders kreeg je er geheid

problemen mee. Ajax werd gehaat door die jongens. Sommigen liepen ook rond met honden. Ze bezetten als het ware dat hele station. Ik weet nog dat ik op dat soort dagen continu om me heen moest kijken en moest zorgen dat ik niet herkend werd. Want op dat moment was ik al een klein beetje bekend, in Utrecht dan. Ik heb een paar keer een nerveus sprintje moeten trekken op Utrecht Centraal.

Ik ben nog naar een wedstrijd van FC Utrecht geweest met een Utrecht-sjaaltje om, terwijl ik al bij Ajax zat. Ze speelden in september 1981 tegen het grote HSV van Ernst Happel, in de Europa Cup III. De wedstrijd werd gespeeld op Nieuw-Monikkenhuizen in Arnhem, omdat 'De Veemarkthallen' te klein was. Het was een groot slagveld. De dug-out van Happel werd belaagd, supporters op het veld. Het werd 'de slag om Arnhem' genoemd. Ricky en ik hadden goede plaatsen omdat zijn vader kaartjes voor ons had geregeld. Wij zaten hoog en droog en ver van de rellen.

We wilden die wedstrijd heel graag zien omdat Lars Bastrup meedeed bij HSV, de man aan wie ik mijn eerste bijnaam te danken had. Ik werd een tijdlang 'Bastrup' genoemd, omdat hij ook spits was en onze namen op elkaar leken. Felix Magath, Manfred Kaltz en Jürgen Milewski waren de bekendste spelers van HSV. Magath was aanvoerder en Happel zat dus op de bank, totdat deze bekogeld werd. Hij werd zelfs in zijn nek gespuugd door Utrecht-supporters. FC Utrecht had ook geen misselijk elftal met Hans van Breukelen, Aad Mansveld, Jan Wouters, Leo van Veen en Willy Carbo. Maar het werd een drama. HSV kwam zelfs op 0-4. Uiteindelijk werd het 3-6 en werd het veld bestormd. We keken onze ogen uit. Ouderwetse Europa Cup-avond.

En wie denk je dat er ook naar die pot zat te kijken, een rij achter ons? Aad de Mos. Die keek me verbaasd aan. Wat doet hij hier nou met die Utrecht-sjaal om zijn nek? Wat een mafkees, die Van Basten, zag je hem denken.

HAAR OP DE PIEMEL

Zomer 1980

Toen Edwin Godee en ik in de zomer van 1980 bij Ajax kwamen, keken we enorm tegen alles en iedereen op. We moesten onszelf wel waarmaken. In de A1 lukte me dat redelijk goed. Ik scoorde aan de lopende band. De competitie op zondagochtend was voor ons veel te eenvoudig. We speelden toen nog regionaal tegen veel amateurclubs. Elke week was het prijsschieten: 6-0, 8-1, 7-0. Dat soort uitslagen. Districtskampioen worden was vanzelfsprekend.

Gerald Vanenburg, die net als wij van Elinkwijk kwam, en een halfjaar ouder was dan ik, speelde al in het eerste. Net als Frank Rijkaard. Maar die spelers zag je meestal niet, omdat ze overdag trainten. Het tweede, waar Edwin in speelde, trainde om vijf uur. Vanaf de eerste week trainde ik meteen met het tweede mee, zodat onze vaders ons om beurten konden halen en brengen en het zo beter met hun werk konden combineren. Assistent-trainer Hassie van Wijk vond het goed.

Ik vond het prachtig, want ik kon me meten met nog betere en fysiek sterkere spelers. In het tweede zaten jongens als Sonny Silooy en John van 't Schip en er trainten ook veel spelers mee die al in het eerste hadden gespeeld, zoals Jan Weggelaar en Martin Wiggemansen.

Het ging er allemaal een stuk steviger aan toe dan in de A1. Edwin was vrij vroeg fysiek volgroeid, hij kon makkelijk mee, maar ik was nog niet uitgroeid. Ik was lang en dun, een bonenstaak. De eerste keer dat ik de kleedkamer van

het tweede binnenkwam vroegen die spelers zich duidelijk af wat ik daar te zoeken had.

Maar ik moest me dus fysiek meten met hen. Uiteindelijk ging dat ook goed. Ik had concurrentie van Rini van Roon, een grote, sterke jongen die al een tijdje in het tweede speelde en ook al wat ervaring had in het eerste. Na een aantal weken voelde ik dat ik wat meer mogelijkheden had, zeker op langere termijn, ondanks dat hij al een ervaren spits was.

In november, toen ik het gevoel kreeg dat ik het niveau aankon, vroeg ik aan Hassie of ik een keer een kans in het tweede kon krijgen. 'Jouw tijd komt nog wel,' zei hij toen. Uiteindelijk zou hij me in februari 1981, toen Rini van Roon een blindedarmontsteking had, een kans geven als spits van het tweede. Bij mijn debuut scoorde ik meteen vier keer. Het was op een zaterdagmiddag, we speelden in De Meer. De spelers van het eerste moesten op dat moment verzamelen in het stadion voor hun eigen wedstrijd die avond. Ze zagen de voorstelling, waarna mijn reputatie snel groeide. 'Dat gozertje uit Utrecht is geen weggooier, die moeten we in de gaten houden.'

Maar ik was allang blij dat ik mee mocht trainen met het tweede. Er zaten al echte kerels, zoals die Deen Sten Ziegler, een ervaren voorstopper. Die had al meerdere keren in het eerste gespeeld, maar kreeg daar weinig speeltijd dus deed soms met ons mee in vriendschappelijke wedstrijden, om wedstrijdritme op te doen.

Ziegler klaagde een keer over het feit dat hij weer een keer met ons mee moest spelen, dat er zoveel jong en onervaren grut bij zat. Hij zei: 'Ik heb nu met eentje gespeeld, die heeft nog niet eens haar op z'n piemel.'

Ik weet nog dat ik toen schrok en dacht: volgens mij bedoelt-ie mij.